

Я могла подарувати сім'ю дитині, яка не мала досвіду проживання в державному закладі й у якої не зафіксовано складних поведінкових проявів. Юристка в мені ненавидить такі оціночні категорії. У кожного з нас різне уявлення про «складні прояви». Для когось це кидатися з ножом на навколишніх, а для іншого – плакати понад годину. Таке формулювання надає забагато повноважень тим, від кого залежатиме моя доля, – представникам системи. А з ними в мене стосунки більш ніж натягнуті. Ми по різні сторони барикад. Ми воюємо. Я за їхнє звільнення, вони – за моє мовчання.

Увесь цей складний шлях до дитини мене тримало лише одне – думка, що я зможу врятувати її із системи. Я дам тепло і любов тому, хто гниє в інтернаті. Я врятую душу, що страждає. Але коли ми отримали висновок, земля пішла з-під ніг. Дитина, яка не мала досвіду проживання в державному закладі. Це яка?

Коли дитина втрачає батьків чи її вилучають з родини, вона має два шляхи: інтернат / дитячий будинок чи патронатна сім'я (тобто сім'я, яка надає державні послуги умовного «готелю» для дітей, які цього потребують. Діти перебувають у цих сім'ях, допоки їм не знайдуть більш постійну сім'ю, як-то усиновлювачів, опікунів чи дитячий будинок сімейного типу).

Кілька місяців я намагалась примиритися з отриманим висновком. Шукала дітей, які живуть не в закладах, а, наприклад, у прийомних сім'ях (ті, хто має право брати під опіку до 5 дітей) чи ДБСТ. За законом обидві ці форми були створені, аби надавати послуги з догляду за дітьми, поки ті не можуть бути всиновлені. Тобто це теж готель, але більш довготривалий. Усиновлення ж у пріоритеті.

Але на практиці люди створюють прийомні сім'ї і ДБСТ, аби мати змогу стати батьками одночасно кільком дітям. Родинним групам (брати й сестри, яких переважна більшість серед дітей, що потребують влаштування в сім'ї) чи дітям, які досі не мають статусу (а він може не надаватися роками). Тобто це такі ж, як я, але чие серце готове прийняти одразу не одну дитину.

Діти в таких сім'ях вважають батьків-вихователів БАТЬКАМИ. Вони не розуміються на юридичних тонкощах. Отже, я мала приїхати й сказати дитині: «Привіт. Ці твої батьки насправді не зовсім батьки. Я буду більше мамою ніж та, що у тебе зараз є, поїхали зі мною». І розбити серце вдруге. Чи втрете.

Так, є виняткові прийомні сім'ї, які одразу готують дітей до майбутнього усиновлення. Мовляв, я тут, я тебе люблю, але ми чекаємо, поки тобі знайдуть СПРАВЖНЮ сім'ю. Тож я шукала саме такі. І коли десь у службі мені відповідали, що є дитина, влаштована в прийомну сім'ю, я просила розповісти трохи більше про батьків. Хто вони і з якою метою отримали цей статус. І, звісно, в усіх випадках чула лише одне: «Вони люблять цих дітей, а діти вважають їх батьками».

Ні, це не мій шлях. Так, звідти можна усиновити дитину. Й інколи потрібно, бо справді є ДБСТ, які існують лише з метою збагачення (їм платять заробітну плату й додаткові кошти на кожну дитину. Несуттєві, але десь у глибинці на ці гроші реально можна жити, особливо якщо змушувати дітей важко працювати по господарству).

Але я знаю особисто багато батьків-вихователів. Всі вони святі люди, які самовіддано рятують скалічені душі.

Забрати у них дитину – це залишити рану на серці як батьків, так і самої дитини. Такий шлях зовсім не відповідав моїй меті. Я полишила пошуки. Вирішила, що рішення знайде мене саме, якщо я на правильному шляху.

І воно знайшло мене у травні 2024 року. Я стою в глухому заторі дорогою на роботу. Музику в машині я ніколи не слухаю, завжди насолоджуюся тишею і думками. А тут вирішую провести час із користю – буду дзвонити в соц-служби регіонів і питати про дітей.

Почала з Київської області, бо ситуація в Києві завжди стабільна – дітей не було і не буде. Ну, тобто будуть, але я в черзі десь дуже далеко. Враховуючи мій висновок, можна роками чекати й не дочекатися. Мені ще жодного разу не вдалося додзвонитися до них. Але на моє здивування слухавку беруть дуже швидко. Питають номер анкети, який мене цікавить (чому не можна просто запитати: «Діти є?»).

Система усиновлення передбачає, що в пріоритеті служби завжди мають бути її кандидати – щоб дитина лишалася в межах свого регіону. Тому якщо ти не місцевий, то можеш розраховувати тільки на дітей, від яких відмовилися всі кандидати цієї області. Такі діти є на відкритому для всіх сайті Мінсоцполітики.

Тож я однією рукою тримаю кермо, іншою вводжу дані. Дівчинка. 8-12 років. Форма влаштування – усиновлення. Мені видає з десятків анкет. Я опускаю очі й першою бачу Ангеліну. Ангел-Інна. Саме так я читаю її ім'я, а потім лише дивлюся на її очі.

«Так, є така дівчинка. З анкеткою можна ознайомитися. Але скажу одразу, там є нюанси. Тому всі відмовляються».

І розповідає мені про те, що Ангеліна – дитина з особливими освітніми потребами. Вона не може вчитися в школі. Вдруге закінчує перший клас, і вже зрозуміло, що не закінчить успішно. Це не набуте, а успадковане, кажуть мені.

«Знаєте, в мене теж є нюанси», – розповідаю про свій висновок. На тому кінці лінії пані дуже дивується, бо вперше бачить, щоб обмежували не просто вік, кількість чи стать, а ще й соціальну історію дитини.

– Чому вони так зробили?

– Не знаю, і значення це вже не має. Можливо, дбали про те, щоб дитина з інституції не нашкодила моїм дітям.

Всі ми знаємо, що умови дитбудинків та інтернатів часто роблять з дітей звірів. А якщо до потрапляння туди дитина зростала в родині, де щодо неї чинили насилля, то вона, імовірно, так само робитиме зі слабшими й молодшими. Так працює дитяча психіка – вона виправдовує те, що було з дитиною. Мозок каже: «Це норма. Так можна. Так треба робити».

– А можливо, просто не хотіли, аби я ішла далі. У нас натягнуті стосунки з вашими колегами.

Далі я почула фразу, яка розчулила мене до сліз:

– Я хочу, аби всі мої діти були влаштовані в сім'ї. Якщо ви і є ця сім'я, то мені нецікаві думки тренерів. Закон на нашому боці.

Наступного дня я була у неї в кабінеті й знайомила-ся з анкетною Ангеліни. Це було 15 травня, у Міжнародний день сім'ї. Як тільки я зайшла туди, пані одразу розпочала зі слів: «Випадок дуже складний». Думаю: «Ух, молодець! Заманила мене словами, що дівчинка хороша, і коли я тут, видає всі хиткі моменти». Це дійсно мене порадувало. Бо